

ผลของโปรแกรมลดพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นตอนต้น

จารุวรรณ ลิ้มไพบูลย์, วท.ม.¹

ปาหนัน พิชยภิญโญ, พร.ด.²

สุรินทร์ กลัมพากร, พร.ด.²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เป็นวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยประยุกต์ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนในนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

วัสดุและวิธีการ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ระดับปานกลาง-มาก อายุระหว่าง 10-13 ปี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 17 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 17 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรม เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ได้แก่ การเรียนรู้ผลจากการกระทำ การวิเคราะห์ปัญหาการควบคุมโดยการแสดงบทบาทสมมติและบันทึกพฤติกรรมตนเอง และทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง สัปดาห์ที่ 4 (สัปดาห์ที่ 6 สำหรับพฤติกรรมก้าวร้าว) และสัปดาห์ที่ 8 วิเคราะห์ผลด้วยสถิติ Chi-square test และ t-test

ผล เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มในสัปดาห์ที่ 4 (สัปดาห์ที่ 6 สำหรับพฤติกรรมก้าวร้าว) และ สัปดาห์ที่ 8 หลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนด้านเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้น และมีการลดลงของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในด้านการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สรุป โปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมก้าวร้าวที่ใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถสร้างเจตคติและความตั้งใจต่อการกระทำพฤติกรรม ทำให้นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

คำสำคัญ : ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน พฤติกรรมก้าวร้าว วัยรุ่นตอนต้น

¹ โรงพยาบาลเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Effect of prevention program on aggressive behavior of early adolescents

Charruwan Limpai boon, M.Sc.¹

Panan Pichayapinyo, Ph.D.²

Surintorn Kalampakorn, Ph.D.²

Abstract

Objectives This quasi-experimental study was to investigate an effects of the program applying the Theory of Planned Behavior on aggressive behavior among early adolescents.

Materials and methods Subjects who aged 10-13 years old and had moderate to high level of aggressive behavior were randomly selected into the experimental group (n=17), and the comparison group (n=17). The experimental group received the 4-week program with activities included self behavior learning, problem analysis, group discussion, role-play and behavior record practice. Data were collected by self-administered questionnaires at the baseline, the 4th week, (the 6th week for aggressive behavior), and the 8th week after the intervention. Statistical analysis was performed using Chi-square test and t-test.

Results When comparing between the experimental and the comparison group at the 4th week, (the 6th week for aggressive behavior) and the 8th week, the experimental group reported higher average score of attitudes towards non-aggressive behavior, intentions towards non-aggressive behavior and less aggressive behavior than the comparison group. No mean difference between groups, however, in perceived aggressive behavioral control and subjective norms towards non-aggressive behavior.

Conclusion The program applying the Theory of Planned Behavior has positive effects on the improvement of attitudes and intention, resulting in positive change in the score of aggressive behavior reduction.

Key words : adolescents, aggressive behavior, Theory of Planned Behavior

¹ Chetsamean Hospital, Ratchaburi

² Faculty of Public Health, Mahidol University

บทนำ

พฤติกรรมก้าวร้าวในประเทศไทยที่ผ่านมามีพบว่ามีระดับความรุนแรงมากขึ้นและพบมากในวัยรุ่น จากรายงานการศึกษาในระดับวิทยาลัยของกรมสุขภาพจิต ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่าประชากรกลุ่มอายุระหว่าง 6-18 ปี ร้อยละ 7.8 มีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมระดับผิดปกติ เช่น พฤติกรรมเกรง ผิดกฎระเบียบ ควบคุมตนเองได้ไม่ดี และมีพฤติกรรมก้าวร้าว¹ และมีรายงานระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๐ พบว่าคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพิ่มจำนวนมากขึ้นประมาณร้อยละ 9²⁻⁶ พฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนวัยรุ่นเกิดจากหลายปัจจัย ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมก้าวร้าวทางตรงจากการได้รับแรงเสริม และทางอ้อมจากการเลียนแบบจากประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวที่พบมาจากผู้ใกล้ชิดคือ พ่อ แม่ เพื่อน หรือจากการเห็นสื่อต่าง ๆ⁷ สัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนวัยรุ่น⁸ การเลียนแบบเพื่อน การเลียนแบบสื่อและประวัติการถูกล่วงละเมิดของนักเรียนส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว⁹

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior) ซึ่งพัฒนาโดย Ajzen¹⁰ กล่าวว่าบุคคลใดจะมีพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ขึ้นอยู่กับเจตนาเชิงพฤติกรรม (intention toward behavior) เป็นความตั้งใจที่จะพยายามปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ ซึ่งปัจจัยนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของ 3 ปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ เจตคติต่อพฤติกรรม (attitude toward behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อตนเอง (subjective norm) และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (perceived be-

havioral control) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีการประยุกต์ทฤษฎีนี้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพ เช่น Hausenblas และ Gardner¹¹ ได้ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับอิทธิพลทางสังคมเพื่อให้เกิดการออกกำลังกาย Andrews, Silk และ Eneli¹² ประยุกต์เพื่อส่งเสริมการลดความอ้วนในเด็ก ดังนั้นทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตามการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในการดำเนินชีวิต ไม่พบการวิจัยใดประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่ง Ajzen¹⁰ กล่าวว่า ทฤษฎีนี้สามารถใช้อธิบายพฤติกรรม หรือผลการกระทำที่ไม่ได้อยู่ในการควบคุมของบุคคลอย่างเต็มที่ หรือปัญหาที่บุคคลประสบปัญหาในการควบคุม

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมที่ประยุกต์ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น กล่าวคือ ภายหลังได้รับโปรแกรมการวิจัยนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว สามารถควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว มีความตั้งใจต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

วัสดุและวิธีการ

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบสองกลุ่มวัดผลก่อนการทดลองสัปดาห์แรก หลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 4 (สัปดาห์ที่ 6 สำหรับพฤติกรรมก้าวร้าว) และติดตามผลในสัปดาห์

ที่ 8 ซึ่งเป็นระยะสิ้นสุดการวิจัย และทำการเก็บข้อมูลในโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยสุ่มเลือก 2 โรงเรียน เพื่อเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วเลือกนักเรียนที่มีความก้าวร้าวระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งทำการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Cohen¹³ โดยใช้ค่าอำนาจทดสอบที่ 0.80 ขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ และค่าแอลฟา .05 ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน 17 คน และเกณฑ์การคัดเลือกของนักเรียนได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5-6 มีพฤติกรรมก้าวร้าวระดับปานกลางถึงมากจากการใช้แบบสอบถามของ สุชาติา โลหมาศ¹⁴ ไม่มีประวัติความผิดปกติทางจิต และนักเรียนยินดีและผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัย

โปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยประยุกต์จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen¹⁰ และผ่านการตรวจสอบแผนกิจกรรมในโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งโปรแกรมประกอบด้วยกิจกรรม 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 สัปดาห์ที่ 1 เพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้เวลา 90 นาที โดยการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียของการแสดงและไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว (positive and negative outcomes of aggression) จากประสบการณ์ของตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์ผลลัพธ์ต่อความคาดหวัง (outcome expectation) ในอนาคตเมื่อนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเป็นการสะท้อนให้นักเรียนเข้าใจและเห็นผลลัพธ์จากการกระทำ ส่งผลให้นักเรียนต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองและมีเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

ระยะที่ 2 สัปดาห์ที่ 2 เพื่อเสริมสร้างการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้เวลา 90 นาที จากกิจกรรมนี้ใช้กลุ่มครูเป็นกลุ่มอ้างอิงตาม Erikson¹⁵ ที่กล่าวว่าเด็กวัยนี้เริ่มเปลี่ยนความผูกพันจากครอบครัวไปสู่สังคมอื่นซึ่งจะมีกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลหรือต้นแบบคือ ครู โดยการใช้การสื่อสารผ่านกระดานรูปหัวใจ เขียนเปิดใจถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีจากประสบการณ์ตนเองในความรู้สึกว่าคุณครูไม่ต้องการให้ทำ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และครูประจำชั้นเสริมสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและตั้งเป้าหมายร่วมกันกับนักเรียนที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้ความคิดที่ว่าผลของการกระทำของคนเราเปลี่ยนแปลงได้จากการกระทำของเรา ดังนั้นผู้มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากที่สุดคือตัวเราเอง

ระยะที่ 3 สัปดาห์ที่ 3 เพื่อเสริมสร้างการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้เวลา 90 นาที กิจกรรมฉายสไลด์และดูวิดีโอสถานการณ์จำลองเรื่องขว้างปาสิ่งของ และพูดจาหยาบคายพร้อมประกอบคำบรรยาย และนักเรียนแสดงบทบาทสมมติหลีกเลี่ยงเมื่อเจอเหตุการณ์ดังสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการฝึกทักษะในการควบคุมตนเองต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

ระยะที่ 4 สัปดาห์ที่ 4 เพื่อกระตุ้นความตั้งใจต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้เวลา 60 นาที โดยผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์จากสมุดบันทึกพฤติกรรมจากสถานการณ์ต่างๆ (โดยให้ทำบันทึกเป็นระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครบ 3 ครั้ง) เมื่อเผชิญสถานการณ์ที่สามารถควบคุมหรือหลีกเลี่ยงได้และสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ และผู้วิจัยให้คำชี้แนะและกล่าว

เสริมแรงทางบวกพร้อมทั้งชมเชย รวมทั้งแลกเปลี่ยน
พูดคุยถึงความตั้งใจของนักเรียนที่จะไม่แสดง
พฤติกรรมก้าวร้าว

สำหรับกลุ่มเปรียบเทียบนั้นได้รับกิจกรรม
ในสัปดาห์ที่ 1 และ 2 เท่านั้น และระยะเวลาใน
แต่ละครั้งประมาณ 40 นาที โดยกิจกรรมได้แก่ การ
ดูสไลด์และวิดีโอเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวประกอบ
คำบรรยาย

เครื่องมือประกอบด้วย

แบบวัดเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรม-
ก้าวร้าว ข้อคำถามแบบคำตอบขั้วคู่ (bipolar) จำนวน
16 ข้อ มีค่าคะแนน 16-112 คะแนน ซึ่งคะแนนน้อย
หมายถึงเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ
ในขณะที่คะแนนมากหมายถึงเจตคติต่อการไม่แสดง
พฤติกรรมก้าวร้าวสูง และค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach
alpha = 0.91

แบบวัดการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม
ก้าวร้าว ข้อคำถามแบบคำตอบขั้วคู่ (bipolar) จำนวน
15 ข้อ จะมีค่าคะแนน 15-105 คะแนน ซึ่งคะแนน
น้อยหมายถึงการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว
ต่ำ ในขณะที่คะแนนมากหมายถึงการรับรู้การควบคุม
พฤติกรรมก้าวร้าวสูง และค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach
alpha = 0.72

แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการ
ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ข้อคำถามแบบคำตอบขั้วคู่
(bipolar) จำนวน 16 ข้อ จะมีค่าคะแนน 16-112
คะแนน ซึ่งคะแนนน้อยหมายถึงการคล้อยตามกลุ่ม
อ้างอิงในการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ ในขณะที่
คะแนนมากหมายถึงการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงใน
การไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูง และค่าสัมประสิทธิ์
Cronbach alpha = 0.82

แบบวัดความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรม-
ก้าวร้าว ข้อคำถามแบบคำตอบขั้วคู่ (bipolar) จำนวน
18 ข้อ จะมีค่าคะแนน 18-126 คะแนน ซึ่งคะแนนน้อย
หมายถึงความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ
ในขณะที่คะแนนมากหมายถึงความตั้งใจที่จะไม่แสดง
พฤติกรรมก้าวร้าวสูง และค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach
alpha = 0.81

แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยผู้วิจัย
ประยุกต์จากแบบวัดของสุชาติา โลหมาศ¹⁴ ข้อ
คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating
scale) จำนวน 35 ข้อ จะมีค่าคะแนน 35-175
คะแนน ซึ่งคะแนนน้อยหมายถึงมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ
ในขณะที่คะแนนมากหมายถึงมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูง
และค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach alpha = 0.76

ผลการวิจัยนำเสนอด้วยสถิติเชิงพรรณนา
เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
ด้วย Chi-square หรือ Fisher's exact test เมื่อเป็น
ตัวแปรเชิงกลุ่ม (categorical data) และ 2-sample
t-test เมื่อเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ กำหนดระดับ
นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ปรับค่านัยสำคัญด้วย
Bonferroni สำหรับการเปรียบเทียบซ้ำ

ผล

กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีลักษณะ
คล้ายกันทั้ง 2 กลุ่มมีชาย:หญิงเท่ากับ 12:5 และ
เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5:6 เท่ากับ 9:8 อายุ
ระหว่าง 10-11 ปี ผลเกรดเฉลี่ยระดับ 3.00-4.00
ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 6,470-6,911 บาท/
เดือน และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา
(ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	จำนวน (ร้อยละ)		p-value
	กลุ่มทดลอง (n=17)	กลุ่มควบคุม (n=17)	
อายุ (ปี)			
10-11	7 (41.2)	12 (70.6)	0.08
12-13	10 (58.8)	5 (29.4)	
ระดับผลการเรียนเทอมล่าสุด			
3.00-4.00	11 (64.7)	7 (41.2)	0.17
<3.00	6 (35.3)	10 (58.8)	
รายได้รวมของครอบครัว (บาท)			
<5,000	9 (52.9)	6 (35.3)	0.37
5,000-15,000	8 (47.1)	10 (58.8)	
สถานภาพสมรส บิดา-มารดา			
อยู่ด้วยกัน	10 (58.8)	11 (64.7)	0.55
ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	7 (41.2)	5 (29.4)	
บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน			
ทั้งพ่อและแม่	8 (47.1)	6 (35.3)	0.76 ^a
ทั้งพ่อแม่และญาติ/พี่น้อง	6 (35.3)	6 (35.3)	
เฉพาะพ่อหรือแม่	3 (17.6)	5 (29.4)	

^aFisher's Exact test

การเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรวิจัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ถ้า 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางคลินิกเมื่อก่อนทดลอง เช่น คะแนนเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมก้าวร้าว การวิเคราะห์จะเป็นการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคะแนน (เช่น หลัง-ก่อนทดลอง) ระหว่าง 2 กลุ่ม ในขณะที่ถ้าทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันเมื่อก่อนทดลอง เช่น คะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม

ก้าวร้าวและความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ในการวิเคราะห์จะเปรียบเทียบคะแนนหลังทดลอง ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 กลุ่มทดลองมีคะแนนด้านเจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม ความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ของกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีการลดลงของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในสัปดาห์ที่ 6 และ 8 มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ แต่ในด้านการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม- ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า ไม่มีความแตกต่าง
ก้าวร้าวและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการ กันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		p-value
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	
เจตคติต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว			
ก่อนทดลอง	61.8 (23.4)	72.8 (14.5)	-
หลังทดลองสัปดาห์ที่ 4	80.3 (16.9)	77.0 (12.3)	-
ติดตามผลสัปดาห์ที่ 8	79.4 (16.7)	74.2 (13.4)	-
สัปดาห์ที่ 4-ก่อนทดลอง	18.5 (18.1)	4.2 (10.8)	0.01
สัปดาห์ที่ 8-ก่อนทดลอง	17.6 (18.6)	1.5 (8.2)	<.01
การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว			
ก่อนทดลอง	69.9 (11.4)	70.4 (11.4)	-
หลังทดลองสัปดาห์ที่ 4	77.3 (9.9)	74.1 (12.2)	0.40
ติดตามผลสัปดาห์ที่ 8	76.5 (10.0)	72.5 (8.3)	0.22
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว			
ก่อนทดลอง	86.1 (14.6)	81.2 (17.8)	-
หลังทดลองสัปดาห์ที่ 4	94.2 (13.9)	86.1 (10.4)	-
ติดตามผลสัปดาห์ที่ 8	93.7 (11.0)	84.1 (12.1)	-
สัปดาห์ที่ 4-ก่อนทดลอง	8.1 (13.1)	4.9 (13.0)	0.48
สัปดาห์ที่ 8-ก่อนทดลอง	7.6 (13.1)	2.9 (12.4)	0.29
ความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว			
ก่อนทดลอง	76.6 (12.9)	76.1 (10.0)	-
หลังทดลองสัปดาห์ที่ 4	90.5 (8.9)	81.1 (14.6)	0.02
ติดตามผลสัปดาห์ที่ 8	88.4 (10.1)	79.8 (9.4)	0.01
พฤติกรรมก้าวร้าว			
ก่อนทดลอง	105.9 (14.6)	99.3 (14.6)	-
หลังทดลองสัปดาห์ที่ 6	72.2 (14.5)	87.1 (16.2)	-
ติดตามผลสัปดาห์ที่ 8	77.5 (9.6)	92.7 (11.1)	-
สัปดาห์ที่ 6-ก่อนทดลอง	-33.7 (13.6)	-12.2 (8.4)	<.01
สัปดาห์ที่ 8-ก่อนทดลอง	-28.4 (15.0)	-6.6 (8.5)	<.01

วิจารณ์

โปรแกรมการวิจัยสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติต่อการที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ในสัปดาห์ที่ 4 และพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงในสัปดาห์ที่ 6 และยังคงอยู่จนสิ้นสุดการศึกษาในสัปดาห์ที่ 8 อย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรม จากผลการวิจัยนี้อาจสรุปได้ว่าการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตคติของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Huesmann และ Guerra¹⁶ ที่พบว่าเด็กที่เชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นที่ยอมรับของสังคม (normative beliefs) มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่เชื่อว่าพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม และจากรายงานการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเจตคติต่อการแสดงพฤติกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำนายการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว¹⁷⁻¹⁸ ดังนั้นการที่พฤติกรรมจะเปลี่ยนได้นั้นเจตคติต่อการแสดงพฤติกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องจัดการปรับเปลี่ยนก่อน¹⁹

ความตั้งใจในการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมตั้งแต่ในสัปดาห์ที่ 4 หลังการทดลองจนสิ้นสุดการวิจัย จากผลการวิจัยนี้อาจแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างเจตคติและความตั้งใจของบุคคลในการที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen¹⁰ ระบุว่าบุคคลจะมีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมใดๆ นั้นเมื่อบุคคลนั้นมีความเชื่อและให้คุณค่า (belief and value) ต่อพฤติกรรมนั้นจึงจะนำไปสู่ความตั้งใจที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งในการวิจัยนี้นักเรียนมีเจตคติที่ดี

ต่อการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวตั้งแต่ในระยะแรกหลังการทดลองจึงส่งผลให้ความตั้งใจในการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้นอย่างที่จะควรจะเป็นตั้งแต่ในระยะแรกหลังการทดลองเช่นกัน

การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวระหว่างกลุ่มในการวิจัยนี้ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมนั้นนอกจากจะขึ้นกับการรับรู้ความยาก-ง่าย ของการแสดงพฤติกรรมแล้วความเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมของบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเกิดพฤติกรรมเช่นกัน²⁰ ซึ่งถ้าบุคคลนั้นเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นสูงอยู่แล้ว อิทธิพลของการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อการเกิดการแสดงพฤติกรรมอาจไม่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมเลย¹⁰ ดังนั้นถึงแม้โปรแกรมจะมีกิจกรรมส่งเสริมการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวแต่อาจไม่ส่งผลให้เกิดได้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวระดับปานกลางถึงมากเป็นทุนเดิมและการฝึกทักษะควบคุมตนเองและหัดแก้ไขสถานการณ์อาจเป็นเรื่องใหม่ที่นักเรียนกลุ่มนี้ยังไม่คุ้นชินที่จะปฏิบัติจนเกิดความมั่นใจได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาการวิจัยและติดตามผลสำหรับตัวแปรนี้

โปรแกรมการวิจัยไม่สามารถส่งเสริมการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้ อาจเนื่องจากนักเรียนในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชายที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวระดับปานกลางถึงมากซึ่งจากรายงานการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเพศชายมีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงความก้าวร้าวมากกว่าเพศหญิง มักจะแสดงออกถึงความต้องการของตนเองเป็นหลัก ทำให้มักจะถูกปฏิเสธการเข้ากลุ่มจากบุคคลรอบข้างหรือไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับใครนอกจากกลุ่มตนเอง ซึ่งพฤติกรรมนี้จะถูกสะสมและท้ายสุดทำให้

เปลี่ยนแปลงยาก²¹⁻²² จึงอาจส่งผลให้นักเรียนต้องใช้เวลาในการปรับตัวในการสร้างสัมพันธภาพกับครูที่มากกว่าระยะเวลาที่กำหนดในการวิจัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนอาจต้องใช้เวลามากกว่า 8 สัปดาห์ และควรมีการกระตุ้นการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเข้ากลุ่มตั้งแต่ในสัปดาห์แรกของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Andrews, Silk และ Eneli¹² ที่พบว่า การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มอ้างอิงที่เพิ่มขึ้นนั้นควรมีการกระตุ้นมากขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุน Ajzen¹⁰ ที่กล่าวว่า นอกจากทรัพยากรและทักษะแล้ว โอกาส เวลา และแรงสนับสนุนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม

ผลการวิจัยพบว่าถึงแม้คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมจะลดลงมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมแต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงในทุกกลุ่ม ซึ่งอาจเนื่องจากนักเรียนทั้งสองกลุ่มในการวิจัยได้รับกิจกรรมเรื่องการลดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยการดูสไลด์และวิธีทัศนประกอบการบรรยาย จำนวน 2 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 1 และ 2 เหมือนกัน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจส่งผลให้เกิดการใคร่ครวญในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะแรก ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยที่พบว่าโปรแกรมการวิจัยสามารถส่งผลให้ลดคะแนนการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่คงทนมากกว่าโดยพบว่าเมื่อสิ้นสุดการวิจัยนักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมมีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสัปดาห์ที่ 6 หลังการทดลองอย่างชัดเจน

คำแนะนำสำหรับการจัดโปรแกรมการวิจัยครั้งต่อไปนั้น คือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งควรสั้นและกระชับมากขึ้น ซึ่งโปรแกรม

การศึกษานั้นกำหนดระยะเวลากิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ประมาณ 90 นาที พบว่าเมื่อจัดกิจกรรมไประยะเวลาหนึ่งเกิน 60 นาที พบว่ากลุ่มตัวอย่างเริ่มไม่มีสมาธิ ความสนใจน้อยลง ควรมีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันบ่อยครั้งขึ้น รวมถึงควรให้เวลาเพิ่มขึ้นสำหรับการฝึกทักษะการควบคุมตนเองในการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลการวิจัยเพื่อดูความคงอยู่ของพฤติกรรม

ข้อจำกัดของการวิจัยมีหลายประการ ประการแรกคือผลการวิจัยนี้อาจจะไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาหรือนักเรียนที่อยู่ในกระบวนการศึกษา ซึ่งกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลอาจไม่ใช่ครู ประการต่อมาคือโปรแกรมการวิจัยนี้ไม่อาจสามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวระดับมากที่สุด ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้อาจไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในขอบเขตพอที่จะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตลอดการวิจัยได้ และประการที่สามคือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพียง 17 คน ซึ่งถึงแม้จะมีข้อดีที่มีกลุ่มเปรียบเทียบเป็นตัวอย่างควบคุมการทดลองแต่อาจส่งผลให้ปัจจัยบางปัจจัยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น

สรุป

โปรแกรมในการวิจัยที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถเพิ่มคะแนนเจตคติการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรวมถึงเพิ่มความตั้งใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และลดการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้ แต่ไม่สามารถเพิ่มคะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวและการคล้อยตาม

กลุ่มอ้างอิงที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านจำนวนและลักษณะกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำให้ผลการวิจัยนี้ไม่สามารถสนับสนุนทฤษฎีตามแผนของ Ajzen¹⁰ ที่กล่าวว่าเจตคติต่อการแสดงพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการในที่สุดได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร เฝ้าวัฒนา รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ ละกำป็น อาจารย์ ดร.นฤมล เอี่ยมณีกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรลักษณ์ เอื้อกิจ ที่ได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมสุขภาพจิต. ระบาดวิทยาปัญหาด้านอารมณ์ และพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น ปี 2548. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนันต์; 2548.
2. สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร ฝ่ายประเมินผลและสถิติกองนโยบายและแผนรวม. สถิติ 2546 กรุงเทพมหานคร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต; 2546.
3. สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. สถิติคดี ประจำปี พ.ศ. 2547 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. เข้าถึงได้ที่ <http://www2.djop.moj.go.th/stat/upload/stat2547>. [10 มีนาคม 2552]

4. สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร ฝ่ายประเมินผลและสถิติกองนโยบายและแผนรวม. สถิติ 2548 กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2548.
5. สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกลุ่มงานวิจัยและประเมินผลกองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ. สถิติ 2549 กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา; 2549.
6. สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. สถิติคดี ประจำปี พ.ศ. 2550 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. เข้าถึงได้ที่ http://www2.djop.moj.go.th/stat/upload/annual_report2550.pdf. [10 มีนาคม 2552]
7. สุมิตรา นิธิสินประเสริฐ. ปัจจัยด้านสุขภาพจิตกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2540.
8. ปิยศรี บวรธนาสาร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเอกชนชายล้วนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2550.
9. ศิริวรรณ ปุ่นคอน. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2547.
10. Ajzen I. From intention to actions: a Theory of Planned Behavior. In J. Kuhl, & J. Beckman, (Eds.), Action-control: From cognition to behavior. Hiedelberg: Springer 1985;11-39.

11. Hausenblas HA, Gardner RE. Exercise and diet determinants of overweight women participating in an exercise and diet program: a prospective examination of the Theory of Planned Behavior. *J Sport and Exerc Psychol* 2005;19:36-51.
12. Andrews KR, Silk KJ, Eneli I. Parents as health promoters: a Theory of Planned Behavior perspective on the prevention of childhood overweight and obesity; 2007. Retrieved from http://www.allacademic.com/meta/p195073_index.html. [31 March 2009]
13. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates; 1988.
14. สุชาดา โลหมาส. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2547.
15. Erikson HE. The life cycle completed: a review. New York: W. W. Norton & Company; 1982.
16. Huesmann RL, Guerra NG. Children's normative beliefs about aggression and aggressive behavior. *J Per Soc Psychol* 1997;72:408-19.
17. Henry D, Guerra N, Huesmann R, Tolan O, VanAcker R, Eron, L. Normative influences on aggression in urban elementary school classrooms. *Am J Community Psychol* 2000;28:59-81.
18. Zelli A, Dodge KA, Lochman JE, Laird LD. The distinction between beliefs legitimizing aggression and deviant processing of social cues. Testing measurement validity and the hypothesis that biased processing mediates the effects of beliefs on aggression. *J Per Soc Psychol* 1999;77:150-66.
19. Ajzen I, Fishbein M. Understanding attitudes and predicting social behaviors. Englewoods Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1980.
20. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H.Freeman and Company; 1997.
21. Asher SR, Dodge K. Identifying children who are rejected by their peers. *Dev Psychol* 1986;22:444-9.
22. Kabasakal Z, Bas A. A research on some variables regarding the frequency of violent and aggressive behaviors among elementary school students and their families. *Proc Soc Behav Sci* 2010;2:582-6.